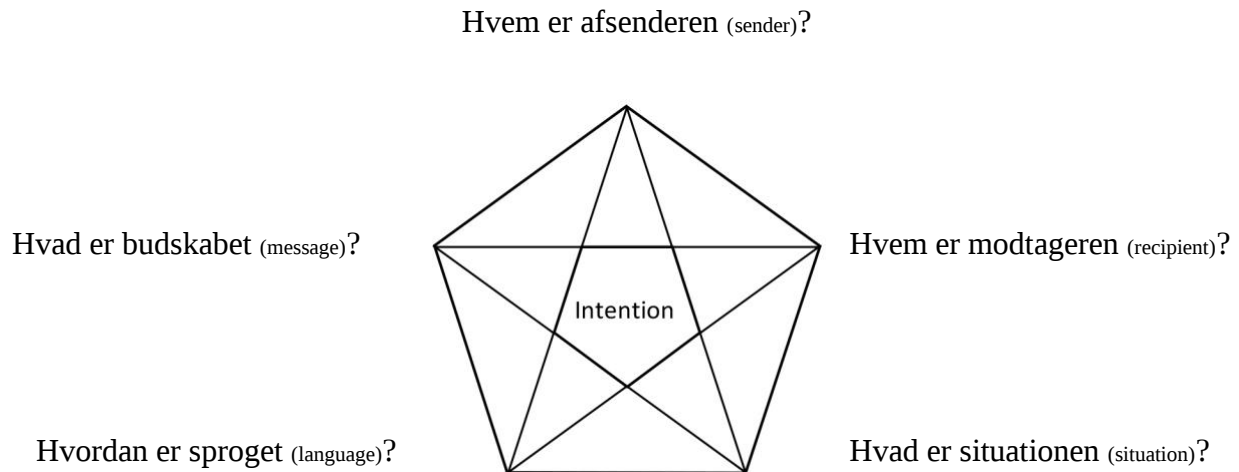

Hvordan man analyserer sagprosa-tekster (Non-Fiction Texts)

Helt simpelt handler det om 5 spørgsmål – og en sammenligning af dem alle:

Fx er det ikke nok at sige ”hvem er afsenderen” og ”hvad er situationen”, men man skal også spørge sig selv ”hvem er afsenderen OG hvad har det at gøre med situationen?”

Når man skal lave en skriftlig analyse af en sagprosa-tekst – som fx B-opgaven til skriftlig eksamen på A-niveau, der jo lyder ”*Write an essay in which you analyse and comment on...*” – så kunne man følge denne fremgangsmåde:

1. Indledning (Introduction):

Introducér de fem spidser i stjernen ovenfor:

- Hvem er **afsenderen** (sender) og hvem er **modtageren** (receiver) – audience, voters, readers, ...?
- Hvad er **situationen** (communication situation) – teksttype (**genre**), **tid**, og **sted** (fx hvilket **medie**)?
- Hvad er det primære **budskab** (message) i teksten, og hvad er **formålet** med teksten (language function)?
SE AFSNITTET OM DETTE NEDENFOR!

2. Analyse (ikke nødvendigvis i denne rækkefølge):

- Hvor **objektiv** eller **subjektiv** er afsenderen? Det er sjældent man kan være 100% objektiv – afsenderen afslører altid noget om sin egen holdning gennem ordvalg eller tilgangsvinkel. Således ser man ofte vendinger som ”My guess is”, ”What matters is...”, ”I now see it as...”, I believe..., osv. eller gennem overdrivelser eller ironi.
- Opbygning af teksten (composition) – er der noget interessant ved den måde teksten er opbygget på? Er der mange eksempler? Mange citater? Mange henvisninger til andre tekster?
- Hvilke almene (ofte underforståede) værdier (shared (often implicit) values) støtter afsenderen sig opad?
- Hvilken type argumenter anvender afsenderen? Bygger argumenterne mest på etos, logos eller patos? SE AFSNITTET OM DETTE NEDENFOR!
- Hvor sikker er afsenderen på sit budskab?
- Hvilken betydning har overskriften (the title) for forståelsen af teksten?
- Sproglig analyse (language): Er det højt eller lavt sprog? Er der afsnit der er domineret af en bestemt ordklasse? Hvilken slags tillægsord og biord (adjectives and adverbs) anvender afsenderen? SE OGSÅ NEDENFOR!
- Argumenterer afsenderen ensidigt eller kommer der også modargumenter (arguments against his own claim)?

Det kan være en god idé at anvende verber der udtrykker afsenderens talehandling (speech act): fx suggest – claim – say – state (påstå) – maintain (fastholde) – complain – insist – point out – declare – explain – argue (påstå (i en diskussion) ...

3. Konklusion (Conclusion):

- Hvor effektiv (effective) er teksten?
- Fungerer den i forhold til dens tekstfunktion (language function), dvs. formår den at overtale (persuade/convince), argumentere for (argue), underholde (entertain), osv? Og hvis det er en tale, klapper de tilhørende så?
- Argumenterer afsenderen for sit budskab på en passende måde?
- Er du enig med afsenderen? Hvorfor? Eller hvorfor lader du dig ikke overtale?
- Det sidstnævnte er vel hovedpunktet i at besvare ”comment on...”, som kan defineres som ”a statement, remark or observation which expresses a personal belief, reaction or attitude”.

A. Tekstfunktion (language function / function of the text)

Vil afsenderen orientere (inform), vurdere (evaluate), argumentere (present an argument), opfordre til handling (activate people), eller øve indflydelse på adfærd (influence behaviour)?

- **Den informative tekstfunktion (informative language function)**

Ren information, fokus på fakta

Sproglige træk: fagterminologi (technical language), upersonlige grammatiske konstruktioner, som f.eks. passiv (the passive form)

- **Den ekspressive tekstfunktion (expressive language function)**

Afsenderens holdning (attitude), argumentation (arguments)

Sproglige træk: ladede adjektiver (positive / negative adjectives), billedsprog (imagery), atypiske grammatiske og syntaktiske træk, neologismer (neologisms = sproglige nydannelser)

- **Den direkte tekstfunktion (directive language function)**

Påvirkning og aktivering af modtageren (influencing and activating the receiver), propaganda (propaganda), reklamer

Sproglige træk: direkte tiltaleform i form af personlige stedord (personal pronouns), bydeform (the imperative), ”skjulte” opfordringer (hidden appeals).

B. Argumentation

Eksempler på teksttyper: essay, partiprogram, kronik, læserbrev, politisk tale.

I argumenterende tekster er det forfatterens hensigt at påvirke læseren, at overbevise om sine synspunkter ved at argumentere for dem.

Et argument (point of argument) består af:

1. Påstand (claim)
Det synspunkt, afsenderen ønsker modtagerens tilslutning til.
2. Belæg (premise)
Den begrundelse, afsenderen bruger til at underbygge sin påstand.
3. Hjemmel (inference)
En uddybende begrundelse, der underbygger afsenderens belæg for påstanden

Ex: I'm a British citizen. I was born in Gibraltar. If a man was born in Gibraltar, he will legally be a British citizen.

Men hjemmelen kan ofte være svær at finde, fordi den kan være underforstået i hele budskabet, måske fordi afsenderen tager det for givet, at afsender og modtager har fælles referenceramme:
He is a highly respected author. He has received the Nobel Prize for literature.

C. Appelformer (rhetorical modes) (fra den klassiske retorik)

1. Logos (Logos)
Appellerer til fornuften og intellektet hos modtageren. Bruger saglige og objektive argumenter og neutralt ordvalg.
2. Etos (Ethos)
Afsenderen har stor gennemslagskraft via sin udstråling (karisma) eller den troværdighed og integritet, der omgiver personen eller dennes embede (fx Nelson Mandela)
3. Patos (Pathos)
Afsenderen forsøger at appellere til modtagerens følelser via konkret sprogbrug, ladede ord og metaforer.

D. Stilistik (style)

1. Høj stil (formel) (formal)	My beloved father has passed away
2. Normal stil (neutral)	My father has died
3. Lav stil (uformel) (informal)	My father has kicked the bucket.

1. Sætningsstrukturen

Simple sætninger – ingen ledsætninger.

Sideordnet sætningsstruktur/ paratakse – flere hovedsætninger, der forbindes med sideordnende konjunktioner (and, or, but).

Kompleks sætningsstruktur/ hypotakse – en eller flere ledsætninger er underordnet en hovedsætning. En tekst er lettere tilgængelig, hvis de underordnede led står sidst ("bagvægt") end hvis de står først ("forvægt"):

Father and son have had their ups and downs since Ted's marriage to David's mum Sandra ended.
Since Ted's marriage to David's mum Sandra ended, father and son have had their ups and downs.

2. Ordklasser, ordvalg

Mange substantiver - statisk præg Salary payment cannot be affected until the end of the month agreed upon.

Mange verber - handlingsorienteret præg – især handlingsmættede verber i modsætning til tilstandsbeskrivende verber. I ex. er handlingsorienterede verbet skrevet med kursiv: de resterende verber er tilstandsbeskrivende:

The England soccer star *made* a 6,000 miles dash from Los Angeles yesterday and *went* straight to the London hospital where Ted, 59, *is being treated*. Becks was close to tears.

Mange adjektiver - beskrivende, emotionelt

Ordvalg - Mange abstrakte begreber giver et højt stilniveau, mens få giver et lavt.

3. Stilfigurer

Sammenligning (*simili*) – indeholder ”as” eller ”like”: He went white as a sheet. My love is like a rose.

Metafor (*metaphor*) - et sprogligt billede, hvori et ord eller udtryk med en konkret betydning bruges i overført betydning (She has always lived her life in the fast lane). Metaforer stiller større krav til modtagerens abstraktionsniveau end en sammenligning.

En tekst kan bevidst spille på metaforer fra et specifikt betydningsfelt, fx er metaforer fra sportsverdenen ofte anvendt om politikere:

Mrs Clinton's problems have forced her to abandon the high horse of inevitability for the boxing ring. Yet so far she has proved to be no great shakes as a pugilist. She excused her poor performance in a debate in Philadelphia by accusing her fellow (male) candidates of “piling on”. This feebly suggested that she wanted to be given special treatment because of her gender. Then she threw a succession of wild punches that made her look like an amateur. (Sml. MLK: banking met.)

Personifikation (*personification*) – et abstrakt begreb eller noget upersonligt omtales som en person med menneskelige egenskaber (He felt that life had cheated him).

Gentagelse (*repetition*) – af et eller flere ord eller udtryk for at forstærke budskabet ved at lede modtagerens opmærksomhed i en bestemt retning eller fremme forståelsen (MLK: ”I Have a dream that my four little children will one day live in a nation where they will not be judged by the color of their skin but by the content of their character, I have a dream today.”)

Anafor (*anaphora*) – gentagelse af et eller flere ord i begyndelsen af flere på hinanden følgende sætninger:

(Tony Blair: “I want a Britain that is one nation, with shared values and purpose, where merit comes before privilege, run for the many not the few, strong and sure of itself at home and abroad. I want a Britain that does not shuffle into the new millennium afraid of the future, but strides into it with confidence. I want to renew our country's faith in the ability of its government and politics to deliver this new Britain. I want to do it by making a limited set of important promises and achieving them.”)

Parallelisme (*parallelism*) – den syntaktiske struktur gentages flere gange (JFK: ”...we shall pay any price, bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe...”).

Modsætning / kontraster (*contrasts*) – Et eksempel på ord eller udtryk, der betydningsmæssigt kontrasterer finder vi i Kennedys tiltrædelsestale, hvor han anskueliggør konsekvenserne af at stå sammen og at være splittet:

“To those allies whose cultural and spiritual origins we share, we pledge the loyalty of faithful friends. United, there is little we cannot do in a host of new cooperative ventures. Divided, there is little we can do, for we dare not meet a powerful challenge at odds and split asunder.”

Bogstavrim (*alliteration*) – overensstemmelse med hensyn til første bogstav.

(Kennedy: “Let every **n**ation **k**now, **w**hether it **w**ishes us **w**ell or ill, that **w**e shall **p**ay any **p**rice, **b**ear any **b**urden to assure the survival and success of liberty”)

Ironi/ sarkasme – udtrykker typisk det modsatte af det, man mener. Her er det vigtigt at se på sammenhængen. (I just love scrubbing the floor! The football player was quick as a tortoise)